

KLAUDIUSZ ŚWIĘCICKI
Poznań
ORCID: 0000-0001-5313-0800

MICHAŁ KŁOS
Poznań

***Analiza fake newsów* na temat społeczności LGBTQIA+ w Polsce, w oparciu o dane pozyskane z portalu *fact-checkingowego* Demagog.org.pl. (lata 2014-2024)**

Wstęp

Problem praw społeczności LGBTQIA+ jest jednym z istotnych elementów propagandy politycznej oraz sporów ideologicznych i – szerzej – kulturowych, jakie dzielą polityków i społeczeństwo III Rzeczypospolitej. Ich intensyfikacja dała o sobie znać szczególnie w czasach rządów Zjednoczonej Prawicy w latach 2015-2023. Nie znaczy to jednak, że walka o prawa II i III generacji (Hrynicki 2018: 133) społeczności LGBTQIA+ nie są wykorzystywane także przez inne środowiska polityczno-ideowe. Stają się one narzędziem walki politycznej, w skrajnych przypadkach doprowadzając do odhumanizowania przedstawicieli tej grupy społecznej.

Celem niniejszego artykułu jest przedstawienie *fake newsa* jako formy, za pomocą której w życiu publicznym toczą się spory polityczne, światopoglądowe oraz ideowe. Treścią tych *fake newsów* będzie zawarta w nich dezinformacja dotycząca środowisk LGBTQIA+.

W związku z przyjętym celem postawione zostaną następujące hipotezy badawcze:

H1: znacząca, atrakcyjna w procesie wyborczym część społeczeństwa polskiego odbiera osoby LGBTQIA+ jako zagrożenie dla ich tożsamości kulturowej oraz światopoglądowej;

H2: *fake newsy* wobec społeczności LGBTQIA+ są wykorzystywane przez polityków jako środek integrujący bazę wyborczą oraz postawy ideowo-światopoglądowe społeczeństwa;

H3: efektem wykorzystywania *fake newsów* w rywalizacji politycznej jest wysoki poziom poczucia zagrożenia wśród osób LGBTQIA+.

Za obszar badawczy przyjęto środowisko internetu. Próbę badawczą oparto na wynikach analiz wiadomości zawierających intencyjną dezinformację, znajdujących się w bazie strony internetowej Stowarzyszenia Demagog.org.pl. Podstawowym powodem tego wyboru jest brak związków instytucjonalnych tej organizacji *fact-checkingowej* z silnymi koncernami medialnymi. Pozwala to żywić nadzieję na duży stopień bezstronności. Inne znaczące na polskim rynku portale *fact-checkingowe* związane są z określonymi mediami: Demaskator24 z Polska Press a Konkret24 z Grupą TVN. Działające od 2014 r. Stowarzyszenie Demagog jest najstarszym na polskim rynku zespołem analityków, zajmujących się dekonstrukcją dezinformacji. Posiada przejrzyste struktury oraz źródła finansowania. Jako instytucja społeczeństwa obywatelskiego przynależy do międzynarodowych stowarzyszeń *fact-checkingowych*. Działalność Demagog.org.pl obejmuje również cały chronologiczny zakres badawczy niniejszego artykułu. Podobny portal FakeNews.pl, będący również organizacją pozarządową, prowadzony przez Fundację „Przeciwdziałamy Dezinformacji”, działa dopiero od 2020 r.

Przyjętą metodą badawczą jest analiza źródeł internetowych dotyczących społeczności LGBTQIA+, zweryfikowanych przez Demagog.org.pl. Następnie dokonano analizy wybranych tekstów pod kątem rywalizacji politycznej, życia społecznego, religijnego, przestępczości oraz prób fałszywej medykalizacji zjawiska. Z przeprowadzonych badań wyciągnięto wnioski na temat rozpowszechniania w Polsce dezinformacji wobec społeczności LGBTQIA+.

Odejsie od klasycznej koncepcji prawdy ku pragmatyzmowi Rorty'ego

W społeczeństwie baumanowskiej płynnej nowoczesności daje się zauważyć kryzys koncepcji prawdy (Bauman 2006). To wręcz cecha wyróżniająca naszych czasów. Rozwój filozofii oraz humanistyki, nauk społecznych oraz matematyczno-przyrodniczych, pojawienie się rzeczywistości wirtualnej, mediatyzacja polityki jako przejawu gwałtownych zmian kulturowych – wszystko to sprawiło, że klasyczna definicja prawdy – arystotelesowsko-tomistyczna, streszczana jako *veritas est adequatio intellectus*, od czasów modernistycznych przestała opisywać relacje między rzeczywistością samą w sobie a sądami inte-

lektu o niej. Podobnie w wielu wypadkach nieadekwatna wydaje się być popularna do niedawna – i w wielu punktach styczna z klasyczną – korespondencyjna oraz semantyczna definicja prawdy (Pruś 2018: 63, 66). Ich sprawdzalność ogranicza się obecnie do doświadczenia potocznego. W świecie głębokich analiz kulturowych, w tym strumienia wirtualnego, postępu nauk empirycznych (np. fizyki kwantowej), rozwoju nauk medycznych (np. relacje między wiedzą naukową wynikającą z badań nad embrionami ludzkimi a etycznym problemem początku życia) – wspomniane koncepcje nie bardzo są w stanie spełnić reguł scjencyjnej poprawności (Żernicka-Goetz, Higfield 2022: 142; Łukasik 2014: 48) oraz stać się punktem odniesienia w badaniach i weryfikacji przyjętych celów bądź hipotez naukowych. Podobnie rzecz się ma z życiem społecznym, w tym ze sferą polityki jako szczególnym typem przestrzeni publicznej. W systemach totalitarnych i – z nieco mniejszą intensywnością – autorytarnych w oficjalnej polityce za prawdziwe uważane jest to, co aktualnie narzuca rządzący reżim. Dotyczy to zarówno samych faktów, ich interpretacji, jak i opinii oraz sądów o nich. W historycznych systemach teistycznych porządek etyczny, prawny i społeczny ustalały przekazane przez bóstwo – zwykle za pośrednictwem kasty kapłanów lub bezpośrednio władcy – prawdy objawione. Nieco inaczej rzecz ma się w systemach politycznych tworzonych w oparciu o koncepcję umowy społecznej, ograniczającej lub też całkowicie wykluczającej z życia publicznego aksjomaty metafizyczne. Do takich ustrojów należy współczesna demokracja liberalna.

Sprawne funkcjonowanie demokracji liberalnej oparte jest na powszechnym konsensie społecznym. Jedną z atrakcyjnych propozycji, która pozwala na osiągnięcie zgody w podstawowych kwestiach normujących życie publiczne oraz na podstawowe wartości je normujące, jest rozumienie prawdy jakie zaproponował Richard Rorty. Inspiracji do swych poszukiwań Rorty szukał w heglizmie, egzystencjalizmie, amerykańskim pragmatyzmie, postrukturalizmie i dekonstrukcjonizmie (Grygieć 2013: 10). Obok Hilarego Putnama uważany jest za głównego przedstawiciela neopragmatyzmu. Rorty neguje zarówno tradycję racjonalną, jak i metafizyczną możliwości obiektywnego poznania rzeczywistości. Nie neguje przy tym samej możliwości istnienia świata, po prostu – jego zdaniem – podmiot poznający nie jest w stanie niczego pewnego stwierdzić o przedmiocie poznania. Kategorie poznania zamykają się w języku, a nie w otaczającej rzeczywistości. Sądy te mają charakter indywidualny, nie zaś obiektywny. W jaki więc sposób osiągnąć pewien konsensus co do podstawowych wartości, normujących współ-bycie zrzeszonych (np. w społeczeństwo) jednostek? Rorty proponuje przeniesienie zagadnienia prawdy z obszarów ontologii i obiektywnej aksjologii do polityki, rozumianej jako przestrzeń

społecznego dyskursu. Wprowadza pojęcie *prawdy demokratycznej*, będącej aktem niewymuszonej zgody członków wspólnoty, przynoszącej korzyść jej członkom. Tak rozumiane pojęcie prawdy ma charakter lingwistyczny. Odnosi się bowiem do języka, nie ma natomiast związków z obiektywnie istniejącą rzeczywistością, o której nic pewnego nie można powiedzieć. Prawdy się nie odkrywa, lecz jest ona rezultatem twórczości (Rorty 1996: 21). Przy tym Rorty daleki jest od relatywizmu, o czym świadczy polemika z Putmanem. Wręcz przeciwnie, jego rozumienie kategorii prawdy i wynikające stąd implikacje poznaczające mają zapobiec relatywizmowi (Szahaj 2012: 198).

***Fake news* jako forma dezinformacji społecznej**

Richard Rorty zmarł w 2007 r., gdy znaczenie internetu w życiu politycznym nie było jeszcze aż tak zauważalne. Po raz pierwszy internetowe targetowanie wyborców wykorzystane zostało w czasie drugiej kampanii prezydenckiej Baracka Obamy (Issenberg 2012). Natomiast na wielką skalę spersonifikowane algorytmy zostały zastosowane przez Republikanów w kampanii wyborczej Donalda Trumpa w 2016 r. Wskazane powyżej wydarzenia, podobnie jak wcześniejsze: Roosevelta radiowe „Rozmowy przy kominku” (1933) czy telewizyjna debata Kennedy-Nixon (1960), uznawane są za kolejny moment przełomowy mediatyzacji polityki w systemie demokratycznym. W 2016 r. na nigdy wcześniej nieznaną skalę został przekroczony kolejny poziom wykorzystania przestrzeni wirtualnej w kampanii wyborczej. Neopragmatyczna koncepcja Rorty’ego prawdy rozumianej jako „demokratyczna zgoda” poddana została próbie. Wraz z pojawieniem się nowych technik wyborczej propagandy, pojawiły się też nieznanne dotąd zagrożenia dla demokracji liberalnej.

W przestrzeni wirtualnej zaczęto wykorzystywać nowe możliwości politycznej, ideologicznej oraz światopoglądowej propagandy. Dla twórców kampanii wyborczej dotychczasowe metody przekazu treści politycznych: np. strony internetowe, e-maile, reklamy wyborcze, spoty, konta kandydatów na portalach społecznościowych okazały się niewystarczające. Skorzystano więc z szansy, jakie dają algorytmy dostarczające różnego rodzaju treści (informacyjne, publicystyczne, reklamowe itd.) w sposób spersonalizowany dla konkretnego odbiorcy. W ten sposób pojawiły się trudne w weryfikacji przeciętnego internauty treści informacyjne oraz publicystyczne. Obok przekazu rzetelnych wiadomości rozszerzono techniki dezinformacji. We wspomnianej już kampanii wyborczej Donald Trump dla szerzenia dezinformacji w formie *czarnego PR* na szeroką

skalę wykorzystał Twittera (obecnie portal X). Podobnie rzecz się miała zresztą w prezydenckiej kampanii wyborczej 2020 r. (Kalinowska-Żeleźnik 2020: 66).

Amerykanin Ralph Keyes określił współczesność terminem epoki *post-prawdy*. Dotyczy ono sfery przekazywania informacji, gdzie występują: „(...) poszczególne wpisy, wiadomości lub nawet całe kanały informacyjne, gdzie przesyłane dane (w różnym stopniu) okazują się nieprawdziwe lub przeinaczone. To postawa społeczeństwa i jednocześnie pełne przyzwolenie na tworzenie zastępczych, nie zawsze zgodnych z rzeczywistością informacji w obrocie medialnym” (Keyes 2017: 47). Jest to rzeczywistość, „(...) w której prawdy szuka się nie w faktach, lecz ich interpretacjach, a nawet emocjach. W przestrzeni rozmytych argumentów i niedopowiedzeń” (Bożek 2019: 210). Obecnie *post-prawda* stała się trwałą częścią naszego życia, szczególnie w przestrzeni internetu. Jej cechą charakterystyczną jest łączenie informacji, które według dostępnej wiedzy uznać można za wiarygodne z nieodpowiadającymi kryterium prawdziwości (Waszak 2017: 177). Cechą współczesności jest także brak w przekazach informacyjnych oddzielenia faktów od opinii. Dotyczy to zresztą nie tylko internetu, ale także mediów audiowizualnych oraz prasy. W świecie *post-prawdy* emocje są łączone z faktografią oraz ich interpretacją. Mało tego, odwoływanie się przez nadawcę do emocji staje się istotniejsze od racjonalnej perswazji. Emocje kierują więc nie tylko decyzjami wyborczymi, ale także ideologicznymi oraz światopoglądowymi. Jednym z negatywnych skutków tego zjawiska jest rozpad wspólnoty społeczno-narodowej na *quasi* plemienną. Internet sprzyja temu jak żadne inne dotychczas znane środowisko informacyjne. Działające w nim algorytmy, podsuwające odbiorcy pożądane przez niego treści, powodują powstanie tzw. baniek internetowych i tworzenie społeczności głoszących podobne poglądy (Zakrzewski 2021: 2), przy czym podzielane przez członków grupy przekonania są ważniejsze od poznania racjonalnego, empirycznego, a czasem nawet sensualistycznego. Jeśli wiedza naukowa i poznawana poprzez zmysły rzeczywistość różnią się od podzielanych w zamkniętych społecznościach przekonań, tym gorzej dla nauki i rzeczywistości. Bańka internetowa może łatwo przekształcić się w bańkę światopoglądową. Dla osoby funkcjonującej w takim otoczeniu tożsamościowym adekwatne są słowa Marka Lilla: „Granica między autoanalizą a zaangażowaniem politycznym jest już całkowicie zamazana. Jej zainteresowania polityczne będą rzeczywiste, ale ograniczone przez ramy wyznaczone przez jej autodefinicję. Kwestie mieszczące się w tych ramach zyskują ogromne znaczenie, a jej opinia na ich temat staje się nienegocjowalna. Kwestie nie mające nic wspólnego z jej tożsamością nie są nawet zauważalne, podobnie jak ludzie, których dotyczą” (Lilla 2018: 107). Autor przytoczonych słów odnosił je do reprezentanta amerykańskiej liberalnej klasy średniej. Można je

jednak odnieść również i do przedstawicieli innych przekonań ideologicznych, światopoglądowych czy należących do innych klas społecznych. Specjaliści od propagandy wiedzą doskonale, że emocjami łatwo sterować (Bernays 2020: 55). Taka postawa ma przełożenie na funkcjonowanie jednostek w społeczeństwie. Może prowadzić do postaw braku tolerancji, uprzedzeń, a w skrajnych (choć wcale nie tak rzadkich) przypadkach do hejtu, a nawet dyskryminacji. Dotyczy to zwłaszcza grup mniejszościowych, do których zalicza się społeczność LGBTQIA+. W rezultacie taka postawa dekonstruuje demokrację liberalną, której jedną z najważniejszych paradygmatów są rządy oparte na większości, przy zachowaniu praw mniejszości. Demokracja liberalna może przekształcić się w demokrację populistyczną, w której dominacja zwycięskiego stronnictwa politycznego i jego ideologii nie zapewnia rzeczywistego respektowania praw osobistych i społecznych wszystkich bez wyjątku obywateli. Niweluje również ważną w systemie demokratycznym różnorodność ideologiczną i światopoglądową. Wolność głoszenia własnych przekonań, będąca podstawowym prawem obywatelskim, wykorzystana intencjonalnie przez polityków i ideologów, przekłada się na budowanie w życiu politycznym uprzedzeń, które doprowadzić mogą do szykan czy wręcz dyskryminacji w społeczeństwie wszystkich myślących i żyjących inaczej niż preferowany przez dominującą narrację kanon. Jacob L. Talmon określa tę unifikację światopoglądową paradoksem wolności w demokracji totalitarnej (Talmon 2015: 10). Z nastawioną na zmniejszanie dyskomfortu i cierpienia jednostki, opartą na powszechnej zgodzie *prawdą demokratyczną* Richarda Rorty'ego ma to już niewiele wspólnego.

Jedną z form świadomej dezinformacji jest *fake news*. Istnieje wiele ujęć definicyjnych tego zjawiska, żadna jednak z nich nie wydaje się być w pełni zadowalająca, obejmująca maksymalne znaczenia pojęciowe tego neologizmu. *Fake news* może mieć charakter niezamierzony. Sytuacja ta zachodzi wtedy, gdy działający w dobrej wierze dziennikarz lub inna osoba zamieszczająca informację nie miała świadomości popełnienia błędu. Do przykładów zamierzonego *fake news* możemy zaliczyć m.in.: świadome podawanie fałszywych informacji, złośliwych komentarzy, kłamliwe lub częściowo nieprawdziwe (często sensacyjne) nagłówki i *leady* artykułów, dezinformujące działania medialne polityków na temat swych adwersarzy (Tomaszewska-Michalak 2021: 60). W przestrzeni internetu zamieszczane są coraz to nowe formy oddziaływania na odbiorcę za pomocą *fake newsów*. Problem z nimi polega na tym, że *fake newsy* rzadko kiedy bywają w całości nieprawdziwe. Zwykle budowane są na manipulacji faktygraficznej i interpretacyjnej, muszą przecież być uznane przez odbiorcę za wiarygodne. Ich niebezpieczną cechą jest również dostosowanie zarówno formy przekazu, jak i treści do indywidualnego gustu odbiorców. Poprzez algorytmy,

nadawcy *fake newsów* starają się wpisać w poglądy polityczne, światopogląd i inne gusta internauty. Działając na emocje wykorzystują ludzkie fobie, obawy i lęki. *Fake news* jest jednym z najskuteczniejszych przejawów oddziaływania *postprawdy* na odbiorcę. Bywa stosowany dla osiągnięcia celów nie tylko politycznych, ale także finansowych. Jest też stosunkowo łatwy do spreparowania i umieszczenia w sieci (Woźniak-Zapór 2017: 100).

Istnieje wiele definicji zjawiska, jakim jest *fake news*. Na potrzeby niniejszego artykułu przyjęto szeroką definicję, zaproponowaną przez Klaudię Rosińską:

„*Fake newsy* są to nieprawdziwe przekazy medialne przedstawiane w mediach jako *newsy*, ale nie będące rzeczywistymi informacjami. Mogą być intencjonalnie tworzone przez autorów albo stać się *fake newsami* w procesie dystrybucji za pomocą mediów społecznościowych, poza kontrolą pierwotnego autora. *Fake newsy* mogą też różnić się od siebie stopniem nieprawdziwości. Będą nimi wiadomości całkowicie zmyślone, częściowo zmyślone lub te, które bazują na faktach, ale ich układ, a w związku z tym przekaz jest fałszywy. Cel tworzenia *fake newsów* także może być różny. Fałszywe wiadomości mogą powstać z pobudek finansowych, politycznych, dla skupienia lub rozproszenia uwagi oraz w celach ludycznych”. (Rosińska 2021: 31).

W ramach aktywności politycznej *fake news* może być rozpowszechniana podczas kampanii wyborczej i referendalnej, dla wywołania lub eskalacji konfliktów wewnętrznych lub międzynarodowych, oddziaływania na nastroje społeczne i manipulowania nimi, w celu polaryzacji społeczeństwa, wreszcie we wszelkiego rodzaju sytuacjach kryzysowych (Grycuk 2021: 2).

W literaturze przedmiotu istnieje różnorodny podział *fake newsów*. Wiele z nich odnosi się nie tylko do polityki i ekonomii, lecz także m.in. do świata reklamy, mody, celebrytów, satyry, parodii, nauki czy sztuki. Zwięźłą typologię podali Victoria Rubin, Nadia Conroj i Yimin Chen; dzielą oni *fake news* na trzy typy: 1) *serious fabrications*, 2) *large-scale hoaxes*, 3) *humorous fakes* (Rubin, Conroj, Chen 2015: 4). Ten dość ogólny podział pozwala zmieścić kategorie podawane w bardziej szczegółowych systematykach, które zamieszcza w swej książce Klaudia Rosińska (Rosińska 2021: 59). *Fake news* rozpowszechniają w środowisku internetu tzw. trolle, czyli osoby fizyczne zakładające fałszywe konta na portalach społecznościowych, strony internetowe z nieprawdziwymi bądź zmanipulowanymi wiadomościami, kradnące tożsamość innych osób. W celu przyspieszenia fałszywego przekazu, i tym samym intensyfikację oddziaływania manipulacyjnego na odbiorcę, stosowane są boty. Niekiedy mamy do czynienia z jednoczesną działalnością trolli i botów pod postacią cyborgów. Obecnie w produkcji *fake newsów* zaangażowana jest sztuczna inteligencja AI (Hoes, Altaj, Bermeo 2023: 2).

Sytuacja społeczności LGBTQIA+ w Unii Europejskiej oraz w Polsce

W państwach Unii Europejskiej sytuacja prawna i społeczna osób LGBTQIA+ jest stosunkowo dobra. Nikt za swoją orientację seksualną nie powinien być na ich terytorium skazany, pozbawiony pracy czy szykanowany społecznie. Nie powinien być również, bez własnej dobrowolnej zgody, poddany jakemukolwiek leczeniu, w tym terapii konwersyjnej. Taką terapię zaleca Kościół katolicki. Według tej instytucji alternatywą ma być niepodejmowanie przez osoby mniejszości seksualnej aktywności płciowej, zgodnie z zasadą potępienia czynu, a nie człowieka (Schmitz 2020: 60%¹). Takie stanowisko jest niezgodne ze współczesnym stanem nauk medycznych i psychologicznych na ten temat (Szeroczyńska 2020: 52). Co do nieetyczności, braku podstaw naukowych i szkodliwości terapii konwersyjnej istnieje szeroki konsensus w środowisku medycznym, psychiatrycznym, psychologicznym i psychoterapeutycznym (Fajt, Kuta 2023: 20).

Państwa członkowskie UE zobowiązały się do przestrzegania prawa międzynarodowego dotyczącego równouprawnienia wszystkich obywateli Wspólnoty (Czeszejko-Sochacka 2019: 196). Punktem wyjścia dla poszanowania tych praw jest art. 6 Traktatu o Unii Europejskiej, zakazujący m.in. dyskryminacji ze względu na orientację seksualną, a precyzuje je art. 21 Karty Praw Podstawowych UE. Zakaz ten jest stosowany także w odniesieniu do osób czasowo przebywających na terytorium UE, w tym ubiegających się o azyl imigrantów. Zmiany świadomościowe i idące za nimi kodyfikacje prawne są w dużej części rezultatem zaangażowania aktywistów LGBTQIA+ w walce o swoje prawa (Cure 2021: 8).

Mimo gwarancji praw, dyrektyw i deklaracji Parlamentu Europejskiego oraz innych instytucji unijnych faktyczna sytuacja osób LGBTQIA+ jest mocno zróżnicowana. Szczegółowe regulacje prawne są bowiem w gestii prawodawstwa krajowego. Powinny jednak one być zgodne z prawem unijnym jako nadrzędnym wobec prawa krajowego. Różnice w poszczególnych państwach dotyczą: możliwości zawarcia małżeństwa lub związku partnerskiego, praw przysługujących osobom zawierającym taki związek, uznawania związków zawartych za granicą. Obecnie (stan na 6.10.2024 r.) jakiegokolwiek formy legalizacji prawnej tego typu związków nie uznają: Bułgaria, Łotwa, Litwa, Polska, Rumunia, Słowacja. Dezinformacja, w tym *fake news*, w poważnym stopniu

¹ Książka M. Schmitz (2020), *Stworzeni do miłości. Skłonności homoseksualne i Kościół katolicki*, Poznań została wydana w formie e-booka, nie zawiera paginacji stron, lecz zaznacza procentowe miejsce tekstu w całości.

przyczynia się do szerzenia negatywnych poglądów w społeczeństwie wobec osób LGBTQIA+ (ILGA World 2023: 8).

Polska należy do państw UE, w której nie tylko sytuacja prawna, ale także poziom uprzedzeń, a nawet przejawów dyskryminacji wobec społeczności LGBTQIA+, należy do największych. Wskazuje na ten fakt najnowszy raport ILGA-Europe z 2024 r. Zamieszczony w nim ranking krajów, uporządkowanych wg stopnia przyjazności mniejszościom seksualnym uwzględnia stan prawny. Nie zostały natomiast wzięte pod uwagę nastroje społeczne. Rozpatrywano następujące obszary: równość i zakaz dyskryminacji; możliwość założenia rodziny; prawo do zgromadzeń, zrzeszania się i ekspresji; walka z przestępstwami z nienawiści oraz uzgadnianie płci. Wynik podano w ujęciu procentowym. Polska ze swymi 17,50% zajęła ostatnie miejsce wśród krajów UE oraz 42 na 49 ujętych w klasyfikacji krajów Europy. Gorsza sytuacja panuje w: San Marino (43), Monako (44), Białorusi (45), Armenii (46), Turcji (47), Azerbejdżanie (48) oraz Rosji (49) (Rainbow Map 2024).

Przyczyny tego zjawiska w Polsce są dość skomplikowane. Wynikają z konserwatyzmu części Polaków, przywiązania do tradycyjnych podziałów płciowych, modelu rodziny czy ról społecznych. Przekładają się one na postawy światopoglądowe, tożsamościowe i polityczne. Poza tym w czasach PRL-u spowolnieniu uległy naturalnie dokonujące się przemiany kulturowo-obyczajowe. Jest to widoczne w porównaniu do zachodniej części naszego kontynentu, szczególnie po przemianach kulturowych drugiej połowy lat sześćdziesiątych. Przemiany ustrojowe po 1989 r., a zwłaszcza wejście Polski w struktury UE w 2004 r. przyspieszyły procesy liberalizacyjne. Jak widać jednak z przytoczonego powyżej raportu ILGA, zmiany te zachodzą stosunkowo wolno.

W lipcu 2021 *Special Committee on Foreign Interference in all Democratic Processes in the European Union, including Disinformation* (INGE) wydał raport na temat dezinformacji wobec społeczności LGBT+ w UE. Z raportu wynika, że istnieją jednoznaczne dowody podejmowania przez kraje spoza Unii prób destabilizacji państw Wspólnoty, również poprzez systematyczne wprowadzanie dezinformacji na temat mniejszości seksualnych. Jego autorzy wyodrębnili sześć obszarów takiego oddziaływania: 1) LGBTQIA+ jako forma neokolonializmu zachodniego (wewnętrznego i zewnętrznego); 2) LGBTQIA+ jako zagrożenie dla bezpieczeństwa dzieci i młodzieży; 3) kreowanie negatywnego postrzegania odmienności; 4) zastraszanie „ideologią” gender; 5) bronienie wizerunku i praw tradycyjnej („naturalnej”) rodziny; 6) obrona prawa naturalnego i boskiego/tradycyjnego ładu społecznego w aspekcie religijnym („Co wiemy o dezinformacji na temat osób LGBT+ w UE?” 2021).

Jedną z najwygodniejszych form siania tego typu dezinformacji jest *fake news*. Stosuje się go dla destabilizacji sytuacji wewnętrznej w krajach demokratycznych, radykalizacji (zwłaszcza prawicowych lub/i tradycjonalistycznie religijnych) grup, partii i organizacji, wreszcie – *last but not least* – promowania skrajnych postaw w społeczeństwie. Wszystko to ma na celu wywoływanie antagonizmów i konfliktów społecznych osłabiających integralność wewnętrzną państw poprzez wzbudzanie braku zaufania do systemu demokratycznego państwa oraz jego instytucji. Te próby destabilizacji poprzez złośliwą propagandę dotyczą szczególnie państw Europy Środkowo-Wschodniej oraz Bałkanów, choć pod wpływem jej oddziaływania znajdują się także kraje „starej” UE.

We współczesnej rywalizacji państw oprócz wojen konwencjonalnych (*hard war*), mamy także do czynienia z szerokim oddziaływaniem na sytuację wewnętrzną państwa i społeczeństwa uważanego za przeciwnika (*soft war*). Jednym z przykładów może być próba destabilizacji informatycznych systemów administracyjnych, komunikacyjnych, ekonomicznych i edukacyjnych poprzez działalność hakerów. Inne metody, znane od wieków, to pozyskiwanie poprzez działalność agenturalną do współpracy polityków, wysokich urzędników państwowych i samorządowych. Do tej kategorii zaliczyć możemy także budowanie lobbingu ekonomicznego, tworzenie organizacji społecznych, politycznych i kulturalnych oraz oddziaływanie za pośrednictwem mediów.

Współczesną formą *soft war* jest wojna kognitywna. Pojęcie to wychodzi znacznie poza dotychczas stosowane metody oddziaływania informacyjnego oraz psychologicznego. Jest to podejście wykorzystujące zdobycze nauk społecznych (psychologii, socjologii), nauk o kulturze (kulturoznawstwo, antropologia kulturowa) i łączące się z odkryciami nauk przyrodniczych, szczególnie neurobiologii. W konkretnych sytuacjach dla manipulowania jednostką może sięgać po środki psychotropowe i stymulujące działanie umysłu. W celu oddziaływania zarówno na świadomość pojedynczego człowieka, jak i na większe i mniejsze grupy społeczne, zdobycze współczesnej nauki łączy z najnowszymi technologiami informacyjnymi. Zarysowane koniunkcje tworzą w rękach wyspecjalizowanych jednostek sabotażowych potężną broń, mogącą oddziaływać zarówno na jednostki, jak na grupy społeczne (Olechowski 2022: 29-30).

Formą nowoczesnej *soft war*, posiadającą wiele punktów stykowych z wojną kognitywną, jest wojna poznawcza. Pojęcie to wprowadził w 2017 r. David L. Goldfield. Generał z Sił Powietrznych Stanów Zjednoczonych w swej wypowiedzi z 2019 r. zaznaczył, że głównym celem tej formy konfrontacji jest przejście kontroli na ludzkim umyśle (Mitrega, Mitrega 2024: 99). W polskiej literaturze przedmiotu pełną definicję wojny poznawczej formułują Ad-

rian i Anna Mitręga: „W militarnym znaczeniu wojna poznawcza to koncepcja wojny, która rozpowszechnia fałszywe wiadomości w celu wzbudzenia braku zaufania do rządu, obniżenia morale wojska i obezwładnienia wroga poprzez zakłócanie nastrojów społecznych. (...) Wojna poznawcza określana jest jako poszerzona wersja wojny psychologicznej oraz wojny informacyjnej, która skupia kluczowe elementy rozwoju technologii perswazyjnych oraz militaryzacji najnowszych odkryć w NBIC (akronim nanotechnologii, biotechnologii, technologii informacyjnych i nauk kognitywnych), marketingu i nauk behawioralnych, ekspansji internetyzacji i innych czynników społecznych” (Mitręga, Mitręga 2024: 98-100). Dalej zacytowani autorzy podają typowe metody wojny poznawczej. Zaliczają do nich: wpływania na media w celu transmisji pożądanego poglądów i przekonań; manipulowanie nastrojami i poglądami w *social mediach*; wykorzystywanie materiałów wywiadowczych w celu stymulacji nastrojów społecznych; wykorzystanie kultury w celu wywołania waśni etnicznych; wpływanie na radykalizację opinii publicznej poprzez propagandę oraz organizowanie manifestacji (Mitręga, Mitręga 2024: 103).

Jednym z frontów wojny poznawczej jest wojna informacyjna, w sposób szeroki wykorzystująca dezinformację, której skuteczną metodą jest *fake news*. Specjaliści z NATO przestrzegają, że podstawowym narzędziem w tak toczonej rywalizacji są internet oraz media społecznościowe (Hopkins 2021). Obecnie największym zagrożeniem dla stabilności demokracji liberalnych jest wojna kognitywna prowadzona przez Rosję. Jak zauważa Adam Olechowski: „W rosyjskiej nauce wojennej wojna kognitywna postrzegana jest jako zastosowanie dezinformacji, środków politycznych, ekonomicznych, humanitarnych i innych niemilitarnych przedsięwzięć w celu kształtowania wewnętrznych procesów politycznych w kraju przeciwnika” (Olechowski 2022: 29-30).

Jesienią 2023 r. Sąd Najwyższy Federacji Rosyjskiej uznał ruchy społeczne LGBTQIA+ za organizacje ekstremistyczne (PAP 2023). Na terenie tego państwa osoby nieheteroseksualne są często szykanowane i upokarzane w czasie policyjnych zatrzymań (Wiesienyj 2024). Propaganda kremlowska kreuje je na osoby stanowiące zagrożenie dla ładu społecznego i moralności publicznej. Przedstawia środowiska LGBTQIA+ jako potencjalnie niebezpieczne dla współobywateli ze względu na rzekome większe skłonności ich członków do popełniania przestępstw seksualnych, zwłaszcza pedofilii. Tak pomyślana propaganda ma oddziaływanie nie tylko wewnętrzne. Jej zadaniem jest także doprowadzanie do napięć, generowanie lub podsycanie konfliktów w innych państwach, zwłaszcza należących do UE. Jednocześnie propaganda, skierowana ku zagranicznym odbiorcom, kreuje Rosję jako obrończynię tradycyjnych wartości stanowiących podstawę „cywilizacji”, przeciwko dekadentkiemu Za-

chodowi. Wspiera w ten sposób organizacje skrajnie prawicowe oraz religijny tradycjonalizm.

Szerzenie dezinformacji na temat środowisk LGBTQIA+ jako jednej z podstawowych narzędzi wojny informacyjnej jest szczególnie niebezpieczne po wybuchu pełnoskalowej wojny w Ukrainie. Przynosi ona zresztą, niestety, swe wymierne efekty. W czerwcu 2021 r. parlament Węgier przyjął ustawę, w której obok zaostrzeń kar za czyny pedofilskie zakazano propagowania homoseksualizmu wśród nieletnich (Verseck 2021). Ten wtęret prawny należy ocenić jako próbę propagandowej dyskredytacji środowisk LGBTQIA+. Równocześnie na Węgrzech zabroniono prowadzenia zajęć edukacyjnych w placówkach szkolnych przez aktywistów organizacji mniejszości seksualnych, a wszelkie publikacje na ich temat muszą być udostępniane w księgarniach w nieprzezroczystych opakowaniach. Opisywany akt prawny spowodował reakcję Komisji Europejskiej, która pozwała Węgry do Trybunału Sprawiedliwości UE (Przybył 2022). Ustawa węgierska zmobilizowała rumuńskie partie prawicowe do próby wprowadzenia analogicznych rozwiązań we własnym państwie (Verseck 2021a).

Ważnym obszarem rosyjskich działań metodami wojny kognitywnej jest Polska. Świadczy o tym *Raport Zespołu ds. Dezinformacji*, wchodzącej w skład rządowej Komisji do spraw badania wpływów rosyjskich i białoruskich na bezpieczeństwo wewnętrzne i interesy Rzeczypospolitej Polskiej w latach 2004–2024 (2025). Według jej badań, treści dezinformacyjne o różnym stopniu zafałszowania pojawiają się zarówno w mediach tradycyjnych, cyfrowych, jak i w internecie. Choć tematyka LGBTQ+ nie pojawia się w raporcie Komisji jako główny obszar rosyjskiej ofensywy w wojnie informacyjnej, to jednak wskazują na to badania przeprowadzone przez niezależny międzynarodowy zespół ekspercki *East StratCom Task Force*, będący częścią służby dyplomatycznej UE. Celem zespołu jest monitorowanie, analiza i przeciwdziałanie putinowskiej dezinformacji. Martyna Bildziukiewicz – członkini *East StratCom Task Force* – podkreśla, że oprócz straszenia imigrantami (uwzględnionymi w *Raporcie Zespołu ds. Dezinformacji*), Kreml prowadzi akcję dezinformacyjną w Polsce sięgając również po tematy dyskredytujące społeczność LGBTQ+ (Antosiewicz 2022). Raport *Political Capital Institute pt. Weaponization of Culture* ukazuje, w jaki sposób za pomocą siatki powiązań, instytucji, mediów oraz osób indywidualnych Rosja prowadzi wojnę informacyjną w Polsce w obszarze kultury, sięgając m.in. do tematyki dotyczącej mniejszości seksualnych (Łabendowicz 2017).

Należy zachować ostrożność wobec dziennikarstwa śledczego i publicystyki, doszukujących się bezpośrednich związków poszczególnych polityków

z ośrodkami szerzącymi propagandę rosyjską (Piątek 2023). W wojnie kognitywnej zresztą takie kontakty niekoniecznie są potrzebne. Wystarczy oddziaływanie na emocje i umysły, a także zbieżność krytycznych poglądów na niektóre, zachodzące we współczesnej Polsce, przemiany społeczno-kulturowe. Faktem jest jednak, że w ostatniej dekadzie najwięcej analogii z dezinformacyjną polityką Kremla mają partie polityczne oraz inne organizacje populistycznej prawy (Hawryłko D. 2022).

Podczas kampanii wyborczej 13 czerwca 2020 r. prezydent Andrzej Duda na spotkaniu z wyborcami w Brzegu wykorzystał w swej wypowiedzi resentmenty wobec społeczności LGBTQIA+, określając jej przedstawicieli mianem ideologii (Kocejko, Szcześniak 2020). Mateusz Morawiecki natomiast na antenie Radia Rodzina, zgadzając się ze stanowiskiem Konferencji Episkopatu Polski na temat osób LGBTQIA+, propagowaną przez te środowiska kampanię informacyjną określił mianem „nachalnej propagandy” (Rożańska-Danisz 2020). Dezinformację na temat mniejszości seksualnych szerzą także prawicowe media. Jeśli chodzi o nagonkę na osoby LGBTQ+, przykładem mogą być dwa dodatki specjalne tygodnika „DoRzeczy”: „Kościół wobec LGBT” (2022) oraz „Czy rewolucja LGBT zostanie zatrzymana?” (2023). Homofobiczni intelektualiści określają tożsamość LGBTQ+ mianem: nihilizmu, bolszewii i hitleryzmu (Leszczyński 2020). Do tej nagonki przyłączają się również tradycjonalistyczni przedstawiciele rzymskokatolickiego kleru; w tej grupie do najbardziej aktywnych należą abp Marek Jędraszewski (Pitoń 2019) oraz redemptorysta o. Tadeusz Rydzyk (Głuchowski 2020). W polskim Kościele rzymskokatolickim istnieją jednak również inne środowiska, podchodzące do omawianego problemu w sposób znacznie bardziej personalistyczny. Świadczy o tym akcja „Przekażmy sobie znak pokoju”, zorganizowana przez Kampanię Przeciw Homofobii, Grupę Polskich Chrześcijan LGBT „Wiara i Tęcza” oraz Stowarzyszenie na rzecz Osób LGBT „Tolerado”, do której przyłączył się „Tygodnik Powszechny” (Sporniak 2016). Sytuacja osób LGBTQ+ była też przedmiotem analizy Kongresu Katoliczek i Katolików, który wydał specjalny raport w tej sprawie (Juzwa, Mizak, Penczak, Pawlik 2022). Analizą problemów egzystencjalnych i instytucjonalnych księży gejów zajął się katolicki „Magazyn Kontakt” (Polak 2019). Doświadczenie chrześcijan LGBTQ+ zbiera książka *To jest także nasz Chrystus* (Dzierżanowski 2023). Bardzo otwarte stanowisko wobec społeczności ma Reformowany Kościół Katolicki w Polsce. Dążenia środowisk LGBTQ+ w Polsce do pełnego równouprawnienia są częścią podobnych działań podejmowanych w wielu regionach świata, zwłaszcza w państwach o ustroju nie w pełni demokratycznym oraz autorytarnym (Ayoub, Stoeckl 2024: 59-73).

Pozyskiwanie danych

Badanie rozpoczęto od ustalenia liczby zamieszczonych na platformie Demagog.org.pl tekstów na temat osób oraz społeczności nieheteronormatywnych. W tym celu w wewnętrzną wyszukiwarkę platformy wpisano (w podanej kolejności) pojęcia bliskoznaczne: *LGBTQIA+*, *homoseksualizm*, *związki partnerskie*, *pary jedнопłciowe*, *lesbijki*, *transpłciowość*, *queer*. Następnie ustalono liczbę tekstów z odniesieniami do wymienionych podgrup badanej społeczności według ogólnych kategorii, stosowanych przez platformę *fact-checkingową* (zob. tab. 1). W sumie otrzymano 104 wyniki. W rzeczywistości liczba ta jest mniejsza, ponieważ w niektórych kategoriach poszczególne analizowane przez Demagoga artykuły zostały uwzględnione podwójnie. Poniższa tabela przedstawia podział analizowanych źródeł ze względu na wymienione kategorie:

Tabela 1

Podział otrzymanych wyników analizowanych źródeł ze względu na kategorie stosowane przez Demagog.org.pl (wyniki wyszukiwarki portalu Demagog.org.pl z dnia 6.10. 2024 r.)

Pojęcie	<i>fake news</i>	wypowiedzi	analizy	obietnice wyborcze	sprawdzani	razem
LGBTQIA+	4	3	10	1	1	19
homoseksualizm	10	14	4	1	0	29
związki partnerskie	0	13	1	1	0	15
pary jedнопłciowe	0	14	2	0	0	16
lesbijki	1	7	2	0	0	10
transpłciowość	3	2	0	0	0	5
queer	5	3	2	0	0	10
Suma	23	56	21	3	1	104

Fałszywe narracje na temat LGBTQIA+ jako „argument” w walce politycznej

Poniżej analizie poddano wybrane artykuły zweryfikowane przez platformę *fact-checkingową*. 13 lipca 2023 r. ukazała się na platformie Demagog.org.pl analiza, grupujące fałszywe narracje wobec społeczności LGBTQIA+ („Deinformacja na temat osób LGBT+” 2023). Została ona oparta na raporcie EDMO (*European Digital Media Observatory*), europejskiej organizacji *fact-checkingowej*. *Fake newsy* pogrupowano w pięć narracji: 1) osoby homoseksualne

i transpłciowe są chore, a tranzycja prowadzi do chorób psychicznych; 2) członkowie społeczności LGBT+ są pedofilami; 3) osoby należące do społeczności LGBTQ+ są brutalne i niebezpieczne, są także sprawcami masowych strzelanin; 4) osoby LGBT+ są w sposób uprzywilejowany traktowane w sporcie; 5) teorie spiskowe dotyczące dyktatury filozofii LGBT+ i indoktrynacji. Cechą charakterystyczną takich narracji jest to, że rozpowszechnia się je w większości krajów europejskich. Propagują fałszywą wiedzę za pomocą manipulacji, przeinaczeń, wykorzystywania pojedynczych zdarzeń jako sytuacji powszechnie występujących. Zasadniczym celem jest wzbudzenie lęku społecznego, niechęci wobec mniejszości seksualnych, a w dalszej konsekwencji doprowadzenie do protestów i konfrontacji społecznych. Wszystko to ma służyć dezintegracji wspólnoty obywatelskiej oraz podważeniu poziomu zaufania do struktur demokratycznego państwa.

Można wyróżnić dwojakiego rodzaju nadawców tych dezinformacji. Nadawcy wewnętrzni to zwykle prawicowe (ale także nieliczne skrajnie feministyczne) organizacje polityczne i ruchy społeczne lub społeczno-religijne. Mają one za zadanie wykorzystanie kontrowersji wokół praw oraz samej społeczności LGBTQIA+ dla zwiększenia swej rozpoznawalności w społeczeństwie, podniesienia szans w kampanii wyborczej, a w rezultacie przejęcia władzy. Motywem nadawców zewnętrznych – obecnie głównie Rosji – jest natomiast destabilizacja sytuacji zarówno w poszczególnych państwach, jak i całej UE.

W niniejszym artykule wybrano do analizy cztery *fake newsy*, które wykorzystywały środowisko LGBTQ+ dla bieżącej walki politycznej. Pierwszy z nich dotyczy polityka poprzedniej koalicji rządowej Przemysława Czarnka, byłego ministra edukacji i nauki. 20 maja 2024 r. na platformie X umieszczono informację, że Zjednoczona Prawica razem z posłami Konfederacji składa projekt wniosku delegalizującego organizację LGBT w Polsce (@DiabełRokita666). Konto społecznościowe okazało się fałszywe, a treść nieprawdziwa („Czarnek zapowiedział delegalizację LGBTQ+?” 2024).

Również na tym samym portalu internauta @CzeKuku2 zamieścił filmik (2 czerwca 2023 r. na Twitterze, a dzień później na Facebooku), na którym paryskiemu Łukowi Triumfalnemu dobudowano tęczę. W tweecie autor zamieścił napis uściślający przekaz wizualny: „Łuk Triumfalny w Paryżu, kultowy pomnik otwarty w 1836 roku dla upamiętnienia bohaterów wojennych i żołnierzy, którzy zginęli podczas wojen, został zniszczony gigantyczną tęczą, aby uczcić dumnie chorych psychicznie”. Tweet ten okazał się *fake newsem*. W rzeczywistości pokazana na nagraniu tęczowa konstrukcja nie istniała, była animacją 3D. Została ona nałożona za pomocą narzędzi graficznych na obraz obiektu architektonicznego przez artystę Iana Padghama (@origiful) z oka-

zji paryskiego Pride Month („Na Łuku Triumfalnym zainstalowano tęczę?” 13.06.2023).

Trzeci *fake news* dotyczył rzekomego zamówienia przez prezydenta Warszawy Rafała Trzaskowskiego 666 kolorowych ławek w barwach tęczy, kojarzonej powszechnie z ruchem LGBTQIA+ („Nie, Rafał Trzaskowski nie zamówił 666 ławek w kolorach LGBT” 2020). Portal Fronda.pl 8 czerwca 2020 r. zamieścił artykuł pod sugestywnym tytułem: *W imię szatana – „666” – tyle ławek w barwach LGBT zamówił Trzaskowski*. Lead artykułu wskazuje na związek liczby 666 ze zwolennikami kultów satanistycznych. Artykuł został podlinkowany dość licznie na Facebooku. Oprócz oficjalnego profilu Frondy, opublikowały go m.in. grupy: *Chcemy by Telewizja Republika była ogólnodostępna* (obecna nazwa: *TV Republika na multipleksie*) oraz *5 mln Lajk dla PiS przeciw KODomitom*. Pod postem pojawiły się komentarze, sugerujące związki prezydenta Warszawy z satanistami, masonami i innymi kontrowersyjnymi społecznościami. Pojawiły się określenia bardzo dla niego nieprzychylnie, ośmieszające, wręcz wulgarne. Hejt nie ograniczył się jedynie do samej osoby Trzaskowskiego, lecz rozciągnął się na cały obóz polityczny, którego jest członkiem. Śledztwo Demagog.org.pl wykazało natomiast, że postawienie w Warszawie 666 kolorowych ławek jest propozycją zgłoszoną do realizacji w ramach projektu budżetu obywatelskiego. Prezydent miasta nie ma więc większego wpływu na jego ewentualny wybór. Należy sądzić, że podlinkowany tekst Frondy był elementem prezydenckiej kampanii wyborczej 2020 r. Poprzez manipulację faktami i robienie czarnego PR-u dyskredytował Rafała Trzaskowskiego jako kandydata na prezydenta RP. Świadczy o tym opublikowanie we Frondzie tego artykułu na niespełna trzy tygodnie przed mającą się odbyć 28 czerwca 2020 r. pierwszą turą wyborów.

Jak wynika z przedstawionych powyżej przykładów, społeczność LGBTQ+ bywa wykorzystywana przedmiotowo w walce politycznej. Do manipulacji informacjami na jej temat uciekają się obie strony politycznego sporu, zarówno konserwatywno-narodowa, jak i liberalno-lewicowa.

Homoseksualizm: choroba, kara boska, predyspozycje do przestępczości

W przestrzeni informacyjnej pojawiają się artykuły sugerujące, że homoseksualizm jest chorobą. Na Facebooku profil *Co mówią*, na którym zamieszczane są filmy dokumentujące sondy uliczne, opublikował 4 grudnia 2023 r. nagranie, w którym reporter zadał kobiecie protestującej przeciw sieci 5G py-

tania dotyczące: orientacji seksualnej, szczepień, sieci 5G oraz przedsiębiorstw państwowych, które miałyby być w rzeczywistości prywatne. Dziennikarz w trakcie rozmowy próbował kwestionować wiarygodność opinii rozmówczynie, z niewielkim jednak efektem. W nagraniu pojawia się argument łączący szczepienia dzieci ze zmianami genetycznymi w DNA, które mają rzekomo prowadzić do pandemii homoseksualizmu. Jak zauważa Demagog.or.pl, z naukowego punktu widzenia szczepionki nie zmieniają DNA, a zwrot *pandemia homoseksualizmu* ma charakter pejoratywny. Na dowód, że homoseksualizm jest normą tożsamości seksualnej zostaje przytoczona przez portal *fact-checkingowy* definicja Polskiego Towarzystwa Seksuologicznego (Stanowisko Polskiego Towarzystwa Seksuologicznego na temat zdrowia osób o orientacji homoseksualnej). Nieuprawnione jest również twierdzenie, że szczepienia wywołują – jako działania uboczne – skłonności homoseksualne („Pandemia homoseksualizmu?” 2023).

Bardzo często *fake newsy* pojawiają się we wpisach na portalu X oraz na Facebooku. 30 listopada 2022 r. osoba o nicku *wiesław kibicki* (pisownia oryginalna) zamieściła następujący post: „Do wiadomości Śmieszkom, Biedroniom i innym zbokom. Badania instytutu seksuologii w Kinsey (USA) na podstawie wieloletnich badań stwierdziły że homoseksualizm jest w 94% chorobą psychiczną!” Na tym portalu społecznościowym uzyskał on 1333 polubienia i 328 udostępnień; cytowano go 30 razy. 2 grudnia post o tej samej treści pojawił się na Facebooku, gdzie uzyskał 23 polubienia, 4 komentarze i 170 udostępnień. Ten przekaz informacyjny jest podwójnie nieprawdziwy. Po pierwsze portal *fact-checkingowy* Konkret24 uzyskał w rzeczywistości z Instytutu Kinseya informację, że ten nie prowadził badań ani też nie przygotowywał statystyk dotyczących homoseksualizmu jako choroby psychicznej. Instytut dodał również, że sam jego założyciel uważał homoseksualizm za normę seksualną. Po drugie, zamieszczone na obu portalach społecznościowych zdjęcie nie przedstawia chorych psychicznie homoseksualistów. Dokumentuje natomiast projekt artystyczny Nicoli Canavan *Raising The Skirt* z 2014 r. („Nauka potwierdza, że homoseksualność to choroba? Fałsz!” 2022). Wskazany przykład pokazuje szybkość, z jaką *fake news* rozchodzi się poprzez portale społecznościowe oraz jaką sprzyjającą dezinformacji przestrzeń okazuje się środowisko internetu.

Formą dezinformacji jest również łączenie homoseksualizmu z przestępczością na tle seksualnym. 20 kwietnia 2021 r. na liczącej 14 tys. członków grupie publicznej Facebooka *Murem za ministrem Czarnkiem* ukazał się wpis osoby o nicku *Andrzej Piwnicki* następującej treści: „Homoseksualiści stanowiący 1 proc. społeczeństwa odpowiadają za ponad połowę przypadków pedofilii. Chron swoje dzieci! Walcz z ideologią LGBT!” – czytamy na plakacie.

Podlinkowany został artykuł z 12 marca 2021 r., podpisany przez *Zespół w Politce.pl* („Pojawiły się plakaty ostrzegające przed ideologią LGBT: „Homoseksualiści odpowiadają za ponad połowę przypadków pedofilii” 2021). Publikacja zamieszczona na prawicowym portalu braci Karnowskich uzyskała 4,9 tys. polubień. Sam wpis na Facebooku otrzymał 376 polubień oraz 78 udostępnień; zamieszczono również 60 komentarzy. Portal Demagog.org.pl demystyfikując tę informację jako nienaukową powołał się na stanowiska takich autorytetów jak: prof. Gregory Herek z Uniwersytetu Kalifornijskiego; badania wśród skazanych za przestępczość seksualną przeprowadzone przez Nicolasa Grotha oraz Jeana Birbauma (Groth, Birbaum 1978); badania dr. Kurt Freunda dotyczące związku orientacji homoseksualnej i heteroseksualnej z preferencjami wieku seksualnych partnerek/partnerów (Freund, Wilson, Douglas 1989) oraz na badania Carole Jenny, Thomasa A. Roslera oraz Kimberly L. Poyer’a, dotyczące zagrożenia wykorzystania seksualnego dzieci przez homoseksualistów (Jenny, Rosler, Poyer 1994). Portal Demagog.org.pl przypomniał również stanowisko Polskiego Towarzystwa Seksuologicznego z 2016 r. na temat normatywności osób homoseksualnych. Przedstawione wyniki ekspertyz naukowych nie wykazują związku orientacji homoseksualnej ze zwiększonym ryzykiem pedofilii. Zawarta na plakacie informacja okazała się więc *fake newsem* („Nie ma dowodów na związek orientacji homoseksualnej z pedofilią” 2024).

Nieprawdziwe wiadomości na temat osób o orientacji homoseksualnej powielają niekiedy, jak wskazano powyżej, hierarchowie Kościoła katolickiego. Zdarzają się jednak przypadki, gdy portale liberalne lub lewicowe również stosują dezinformację poprzez *fake news*. Dnia 5 października 2020 r. grupa publiczna *Gazeta RDK Republika Demokracja Konstytucja Forum Obywatelskie* zamieściła na Facebooku wpis następującej treści: „Biskup Jędraszewski: 'Koronawirus to kara boska za homoseksualizm'”. W poście dodano komentarz sugerujący homoseksualną orientację Przemysława Czarnka: „Wszystko jasne !!! / Czarnek trafiony zatopiony / Jest tylko pytanie od kogo się zaraził ? / Czarnek ujawnij się należy żyć w prawdzie !!!” Wiązało się to z faktem, że polityk PiS tego samego dnia na Twitterze poinformował o zakażeniu się Covid-19. Post ten okazał się *fake newsem*. W rzeczywistości to nie arcybiskup krakowski wypowiedział podobne w znaczeniu słowa, lecz należący do zakonu salezjanów ks. Leonard Wilczyński. Słowa te padły w niedzielę 1 marca 2020 r., podczas wieczornej Mszy św. o godzinie 19:15, w kościele pw. św. Michała Archanioła we Wrocławiu (Dzikowska 2020). Ks. Wilczyński to duszpasterz akademicki i opiekun parafialnego Caritasu. Celebryując Eucharystię nie odczytał *Stanowiska Konferencji Episkopatu Polski w kwestii LGBT+*. Zamiast niego wygłosił homilię, podczas której padły zacytowane słowa („Abp Jędra-

szewski nie powiedział, że 'koronawirus to kara boska za homoseksualizm'" 2020). Podobny przypadek miał miejsce w sierpniu 2020 r., kiedy to internauta na Facebooku zamieścił post o następującej treści: „Bp Cieślik zasłynął z twierdzenia, że '#koronawirus to kara za homoseksualizm i pedofilię'”. Komentować poniższego faktu nie trzeba...#MamyDOŚĆ”. Wpis został podlinkowany artykułem z „Rzeczypospolitej”, informującym o stwierdzeniu zakażenia Covid-19 u bp. Pawła Cieslika. Wpis ten uzyskał 233 polubienia, 78 komentarze oraz 123 udostępnienia. 7 sierpnia na grupie publicznej *Wolność Równość Demokracja* zamieszczono wpis o podobnej treści, linkując go tym samym artykułem z „Rzeczypospolitej” („79-letni biskup Paweł Cieślik zakażony koronawirusem” 2020). Post uzyskał 377 polubień, 88 komentarzy oraz 623 udostępnienia. W rzeczywistości, jak ustalił Demagog.org.pl, bp Cieślik nigdy nie wypowiedział przypisywanego mu twierdzenia. Początkiem tego *fake newsa* były wspomniane powyżej słowa prezbitera z parafii pw. św. Michała Archanioła z dnia 1 marca 2020 r. („Nie, biskup Paweł Cieślik nie powiedział, że koronawirus to kara za homoseksualizm i pedofilię” 2020). Po zdemaskowaniu tej informacji portal *Wolność Równość Demokracja* zamieścił sprostowanie o fałszywości podanej wcześniej informacji. Na portalu użytkownika Facebooka o nicku *Krzysztof Boczek fake news* widnieje nadal (stan na 6.10.2024 r.). W taki sposób rozprzestrzenia się i trwa dezinformacja w świecie *postprawdy*.

Wnioski

Żyjemy w świecie *postprawdy*, gdy granice między prawdą – rozumianą klasycznie, korespondencyjnie czy też semantycznie – a nieprawdą się rozmywają. Ta sama informacja, artykuł czy opinia mogą zawierać elementy weryfikowalne jako prawdziwe oraz fałszywe. Sprzyja temu otaczający dzisiejszego człowieka szum informacyjny, w szczególności bezkrytyczne opieranie się na informacjach uzyskanych z internetu. Formy i techniki dezinformacji, w tym *fake news*, nie odpowiadają również demokratycznej koncepcji prawdy Richarda Rorty'ego. Nie może być bowiem powszechnej zgody w przestrzeni politycznej, społecznej oraz kulturowej na manipulowanie informacjami i opiniami w celu kreowania poczucia zagrożenia wśród przedstawicieli środowisk mających pełne prawo funkcjonować w państwie demokratycznym. Należy również zwracać szczególną uwagę na używanie *fake newsów* jako broni stosowanej przez nieprzyjazne państwo w wojnie kognitywnej. Według Rorty'ego prawda jako konsensus społeczny ma służyć wspólnocie obywatelskiej. Powinna być możliwa do zweryfikowania przez rzetelność dziennikarską, naukę czy insty-

tucje *fact-checkingowe*. Te ostatnie są ważną częścią aktywności społeczeństwa obywatelskiego, świadczą o jego niezależności wobec polityków, lobby ekonomicznych oraz innych grup wpływu.

Analiza zawarta w niniejszym artykule pozwala uważać trzy przyjęte we wstępie hipotezy badawcze za zweryfikowane pozytywnie. Środowiska LGBTQ+ są wykorzystywane przez polityków w celu wzbudzania w obywatelach poczucia zagrożenia fizycznego, ich tożsamości kulturowej, światopoglądowej czy też niebezpieczeństwa dla ładu społecznego (H1). *Fake news* wobec analizowanych środowisk jako forma dezinformacji jest wykorzystywana przez uczestników gier społecznych jako środek integrujący bazę wyborczą (H2). Niejako efektem zwrotnym propagandy dezinformacyjnej jest budowanie poczucia zagrożenia wśród osób LGBTQIA+ (H3). *Fake news* jest też stosowany w świecie *postprawdy* jako forma, za pomocą której toczą się spory polityczne, światopoglądowe oraz ideowe.

Przedstawione w artykule przykłady dezinformacji pokazują, że potwierdzają się wnioski ukazane w raporcie *Dezinformacja Oczami Polaków 2024* (Mieczkowski, Kilian-Grzegorzczak 2024). Elementem wspólnym w przestudiowanych przykładach było dążenie osób i ośrodków szerzących dezinformację do polaryzacji społeczeństwa oraz wzbudzania niechęci względem społeczności LGBTQ+. Jak więc radzić sobie z takimi narracjami? Przede wszystkim warto sprawdzać informacje w kilku źródłach i korzystać z dostępnych narzędzi, np. z wyszukiwania za pomocą obrazu czy *Google fact-check explorer*. Warto też śledzić różne portale *fact-checkingowe* jak Demagog, Konkret24, Demaskator24 czy FakeNews.pl. Weryfikacji informacji winni dokonywać nie tylko dziennikarze, ale także osoby prywatne, szczególnie zamieszczające swe wpisy i komentarze w portalach społecznościowych.

We współczesnym świecie istnieje wiele sposobów edukowania społeczeństwa o zagrożeniach, jakie niesie ze sobą *fake news* oraz inne formy propagowania fałszywej informacji. Ważną funkcję powinna w tym wypadku pełnić szkoła. Ale ważna jest również edukacja dorosłych poprzez portale internetowe, organizacje *fact-checkingowe*, artykuły, poradniki czy książki. Istotną rolę powinny w tym względzie odgrywać środowiska uniwersyteckie.

Sander van der Linden, kierujący Laboratorium Podejmowania Decyzji Społecznych na Wydziale Psychologii Uniwersytetu w Cambridge, w swej książce zamieszcza 11 wskazówek uodparniających na dezinformację: „1. Uczyni prawdę łatwiejszą do przyjęcia 2) zachęcaj do pozyskiwania dokładnych i rzetelnych danych 3) poznaj cechy charakterystyczne teorii spiskowych (CONSPIRE) 4) zminimalizuj przedłużony wpływ dezinformacji 5) ogranicz wirusowe rozprzestrzenianie się fałszywych wiadomości w mediach społecz-

nościowych 6) unikaj komór pogłosowych i baniek informacyjnych 7) uważaj na mikrotargetowanie 8) zaszczep się przeciw dezinformacji 9) naucz się rozpoznawać sześć obszarów manipulacji i stawiać im czoło (DEPICT) 10) pomóż szerzyć odporność na dezinformację 11) zaszczep przyjaciół i rodzinę” (Linden 2023: 363)

Żyjąc w świecie *postprawdy* oraz szybko przepływających informacji, jesteśmy skazani na zalew newsów, opinii, poglądów, reklamy. Konfrontujemy się z różnymi stanowiskami światopoglądowymi, filozoficznym, ideowymi, religijnymi. Warto w tej rzeczywistości orientować się i nie ulegać zbyt łatwo demagogii.

Bibliografia

- Antosiewicz M. (2022), *Straszyla LGBT+ i imigrantami. Wspierała antyszczepionkowców i płaskoziemców. Tak przez lata działała rosyjska dezinformacja w Polsce*, „Newsweek”, <https://www.newsweek.pl/swiat/rosyjska-dezinformacja-w-polsce-straszyla-lgbt-wspierala-antyszczepionkowcow/p87g1w5> (dostęp 19.01. 2025)
- Ayoub Ph., Stoeckl K., *The Global Resistance to LGBTIQ Rights*, “Journal of Democracy” 35/1: 59-73
- Bauman Z. (2006), *Płynna nowoczesność*, Kraków
- Bernays E. L. (2020), *Propaganda*, Bielany Wrocławskie
- Bożek M. (2019), *Fake news w dobie post-prawdy. Teoria i praktyka*, „Dydaktyka Polonistyczna” nr 5: 209-217
- Cure S. (2021), *LGBTQ Rights and Activism*, San Diego
- Czy rewolucja LGBT zostanie zatrzymana?* (2023), dodatek specjalny – część 19, „DoRzeczy” nr 17-18 (524)
- Dzierżanowski M. (2023), *To jest także nasz Chrystus. Rozmowy z chrześcijanami LGBT+*, Warszawa
- Dzikowska J. (2020), *Ksiądz na mszy we Wrocławiu: Koronawirus to kara za homoseksualizm. Najlepszą obroną przed nim jest modlitwa*, Gazeta Wyborcza/Wrocław, <https://wroclaw.wyborcza.pl/wroclaw/7,35771,25752234,ksiadz-na-mszy-tlumaczy-wiernym-koronawirus-to-kara-dla-homoseksualistow.html> (dostęp z dnia 6.10.2024)
- Fajt D., Kuta N. (2023), *Eksplorować do krwi. Analiza metod „terapii konwersyjnych” transpłciowości*, Warszawa
- Freund K., Woilson J.R., Douglas R. (1989), *Heterosexuality, Homosexuality, and Erotic Age Preference*, „The Journal of Sex Research” nr 26(1): 107-117
- Głuchowski P. (2020), *Rydzik zakłada Centrum Ochrony Praw Chrześcijan przed LGBT. I już bierze dotacje*, „wyborcza.pl”, <https://wyborcza.pl/7,75398,26319905,rydzik-zaklada-centrum-ochrony-praw-chrzciscijan-przed-lgbt.html> (dostęp 19.01.2025)
- Groth N., Birbaum J. (1978), *Adult Sexual Orientation and Attraction to Underage Persons*, „Archives of Sexual Behavior” nr 7(3): 175-181
- Grycuk A. (2021), *Fake newsy, trolle, boty i cyborgi w mediach społecznościowych*, „Analizy. Biuro Analiz Sejmowych” nr 1 (152): 1-12
- Hawryłko D. (2022), *Scapegoating LGBT as the functional instrument of political propaganda of the right-wing parties. The case of the Free-LGBT zones in Poland*, praca magisterska Uniwersytet Jagielloński, Kraków

- Hoes E., Altaj S., Bermeo J. (2023), *Leveraging ChatGPT for Efficient Fact-Checking*, https://www.researchgate.net/publication/370325979_Using_ChatGPT_to_Fight_Misininformation_ChatGPT_Nails_72_of_12000_Verified_Claims (dostęp 4.10.2024)
- Hopkins J. (2021), *Przeciwdziałanie wojnie kognitywnej: świadomość i odporność*, „NATO Review”, <https://www.nato.int/docu/review/pl/articles/2021/05/20/przeciwdzialanie-wojnie-kognitywnej-swiadomosc-i-odpornosc/index.html> (dostęp 17.01.2025)
- Hrynicky W. M. (2018), *Potrzeba wzmocnienia międzynarodowej ochrony praw człowieka trzeciej generacji*, „Kultura Bezpieczeństwa. Nauka – Praktyka – Refleksje” nr 30: 125–153 DOI: 10.5604/01.3001.0012.5887
- Issenberg S. (2012), *How Obama’s Team Used Big Data to Rally Voters. How President Obama’s campaign used big data to rally individual voters*, <https://www.technologyreview.com/2012/12/19/114510/how-obamas-team-used-big-data-to-rally-voters/> (dostęp z dnia 12.01.2025)
- Jenny C., Rosler T. A., Poyer K. L. (1994), *Are Children at Risk for Sexual Abuse by Homosexuals?*, „Pediatric” nr 94 z. 1: 41-44
- Juzwa J., Mizak M., Penczak U., Pawlik A. (2022), *LGBT + Kościół. Analiza sytuacji osób LGBT+ w Kościele rzymskokatolickim w Polsce i wynikające z niej proponowane rozwiązania*, Warszawa
- Kalinowska-Żeleźnik A. (2020), *Wykorzystanie Twittera w kampanii wyborczej Donalda Trumpa*, „Media Biznes Kultura” nr 2 (9): 59-71
- Keyes R. (2017), *Czas postprawdy. Nieszczerość i oszustwo w życiu codziennym*, Warszawa
- Kocejko B., Szcześniak A. (2020), *Duda idzie na wojnę o LGBT z zagranicznymi mediami, bo „prawda to załęknioma istotka”*, OKO.press, <https://oko.press/duda-idzie-na-wojne-z-mediami-lgbt> (dostęp 19.01.2025)
- Kościół wobec LGBT (2022)*, dodatek specjalny – cześć 14, „DoRzeczy” nr 26 (482)
- Leszczyński A. (2020), *Intelektualiści prawicy o LGBT: nihilizm, bolszewia, hitleryzm. O co chodzi? Tłumaczymy ten obłąd*, OKO.press, <https://oko.press/intelektualisci-prawicy-o-lgbt-nihilizm-bolszewia-hitleryzm-o-co-chodzi-tlumaczymy-ten-obled> (dostęp 19.01.2025)
- Lilla M. (2018), *Koniec liberalizmu, jaki znamy. Requiem dla polityki tożsamości*, Warszawa
- Linden S. (2023), *Fake news. Jak dezinformacja infekuje umysły i jak się na nią uodpornić*, Poznań
- Łabendowicz O. (2017), *Walcząc kulturą: Rosyjska siatka wpływów w Polsce, „Liberté!”*, <https://liberte.pl/walczac-kultura-rosyjska-siatka-wplywow-w-polsce/> (dostęp 19.01.2025)
- Łukasik A. (2014), *Prawda, prawdopodobieństwo, niepewność – uwagi o epistemologicznych konsekwencjach mechaniki kwantowej*, Kiklewicza A., Starzyńska-Kościuszko E., (red.), *Oblicza prawdy w filozofii, kulturze, języku*, Olsztyn
- Mieczkowski P., Kilian-Grzegorzczak M. (2024), *Dezinformacja oczami Polaków 2024*, digitalpoland, <https://digitalpoland.org/publikacje/pobierz?id=70f40c4e-3fe1-4abd-9a32-02a26c324f18> (dostęp 20.01.2025)
- Mitrega A., Mitrega A. (2024), *Znaczenie wojny poznawczej w kształtowaniu postaw społecznych*, „Ochrona Ludności i Dziedzictwa Kulturowego” nr 4: 97-116
- Olechowski A. P. (2022), *Dezinformacja i propaganda orężem wojny kognitywnej*, „Media i Społeczeństwo” nr 17: 25-38
- Piątek T. (2023), *Wielkie łowy Kaczyńskiego*, Warszawa
- Pitoń A. (2019), *Abp Marek Jędraszewski nie odpuszcza: LGBT to trzecia ideologia zła, po nazizmie i stalinizmie*, „wyborcza.pl”, <https://krakow.wyborcza.pl/krakow/7,44425,25302889,abp-marek-jedraszewski-nie-odpuszcza-lgbt-to-trzecia-ideologia.html> (dostęp 19.01.2025)
- Polak A. (2019), *Księża, Kościół, przemoc, seks i LGBTQ+*, <https://magazynkontakt.pl/ksieza-kosciol-przemoc-seks-i-lgbtq/> (dostęp 19.01.2025)

- Pruś J. (2018), *Teorie prawdy: klasyczna, korespondencyjna i semantyczna – próba uściślenia relacji*, Rocznik Filozoficzny Ignatianum nr 2 (XXIV): 57-83
- Przybył S. (2022), *Komisja Europejska pozwała Węgry za naruszenie praw osób LGBT*, <https://wydaznienia.interia.pl/zagranica/news-komisja-europejska-pozwala-wegry-za-naruszenie-praw-osob-lgb,nId,6158623> (dostęp 19.01.2025)
- Rorty R. (1996), *Przygodność, ironia i solidarność*, Warszawa
- Rosińska K. (2021), *Fake news. Geneza, istota, przeciwdziałanie*, Warszawa
- Rożańska-Danisz D. (2020), *Morawiecki popiera stanowisko KEP ws. LGBT+*. „Nachalna propaganda ideologii – po prostu nie”, „naTemat”, <https://natemat.pl/318815.premier-morawiecki-poparlarstanowisko-kep-ws-lgbt> (dostęp 19.01.2025)
- Rubin V., Conroj N., Chen Y. (2015), *Deception Defection for News: Three Types of Fakes*, https://www.researchgate.net/publication/281818851_Deception_Detection_for_News_Three_Types_of_Fakes (dostęp 4.10.2024)
- Schmitz M. (2020), *Stworzeni do miłości. Skłonności homoseksualne i Kościół katolicki*, Poznań
- Sporniak A. (2016), *Kampania „Przekażmy sobie znak pokoju”*, „Tygodnik Powszechny”, <https://www.tygodnikpowszechny.pl/kampania-przekazmy-sobie-znak-pokoju-35394> (dostęp 19.01.2025)
- Szahaj A. (2012), *Ironia i miłość. Neopragmatyzm Richarda Rorty’ego w kontekście sporu o postmodernizm*, Toruń
- Szeroczyńska M. (2020), *Ocena legalności prawnej „terapii” konwersyjnych w prawie polskim*, „Przegląd Prawa Medycznego” nr 4: 5-65
- Talmon J. L. (2015), *Źródła demokracji totalitarnej*, Kraków
- Tomaszewska-Michalak M. (2021), *Fake news – wstępna analiza zjawiska*, „Przegląd Politologiczny” nr 1: 59-72
- Verseck K. (2021), *Węgry: nowy wróg Orbana to LGBT*, „Deutsche Welle”, <https://www.dw.com/pl/w%C4%99gry-nowy-wr%C3%B3g-orbana-to-lgbt/a-57909853> (dostęp 19.01.2025)
- Verseck K. (2021a), *Rumunia podąża śladem Orbana?*, „Deutsche Welle”, <https://www.dw.com/pl/rumunia-pod%C4%85%C5%BCa-%C5%9Bladem-orbana/a-58823880> (dostęp 19.01.2025)
- Waszak, M. (2017). *Postprawda i fake news czy weryfikacja treści i źródeł informacji?*, Refleksje nr16: 173-188 DOI: 10.14746/r.2017.2.13
- Wiesiennyj A. (2024), *Antyterrorysty na drag queen show. Rosja zwalcza „ruch LGBT”*, Belsat, <https://pl.belsat.eu/83669147/antyterrorysty-na-drag-queen-show-rosja-zwalcza-ruch-lgbt> (dostęp 19.01.2025)
- Woźniak-Zapór M., (2017), *Fake news – niebezpieczeństwo w mediach*, „Bezpieczeństwo. Teoria i praktyka” nr 4: 99-108
- Zakrzewski P. (2021), *Ucieczka ze złotej klatki, czyli o bańce filtrującej i komorze echa*, https://efaidn-bmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://e.org.pl/wpcontent/uploads/2021/12/Ucieczka-ze-zlotej-klatki-czyli_OST_10_021.pdf (dostęp 3.10.2024)
- Żernicka-Goetz M., Highfield R. (2022), *Taniec życia. Jak stajemy się ludźmi*, Warszawa

Netografia

- 79-letni biskup Paweł Cieślak zakazony koronawirusem, „Rzeczpospolita” 2020, <https://www.rp.pl/kosciol/art8966591-79-letni-biskup-pawel-cieslik-zakazony-koronawirusem> (dostęp 6.10.2024)
- Abp Jędraszewski nie powiedział, że „koronawirus to kara boska za homoseksualizm”, Demagog.org.pl 2021, https://demagog.org.pl/fake_news/abp-jedraszewski-nie-powiedzial-ze-koronawirus-to-kara-boska-za-homoseksualizm/ (dostęp 6.10.2024)

- Co wiemy o dezinformacji na temat osób LGBTI+ w UE? Raport INGE*, Demagog.org.pl 2021, https://demagog.org.pl/analizy_i_raporty/co-wiemy-o-dezinformacji-na-temat-osob-lgbti-w-ue-portal-inge/ (dostęp 05.10.2024)
- Czarnek zapowiedział delegalizację LGBTQ+? To fałszywka*, Demagog.org.pl 2024, (dostęp 6.10.2024)
- Dezinformacja na temat osób LGBT+*, Demagog.org.pl 2023, https://demagog.org.pl/analizy_i_raporty/dezinformacja-na-temat-osob-lgbt-piec-falszywych-narracji/, (dostęp 6.10.2024)
- Konkret24*, <https://konkret24.tvn24.pl/> (dostęp 27.09.2024)
- Na Łuku Triumfalnym zainstalowano tęczę? To animacja 3D*, Demagog.org.pl 2023, https://demagog.org.pl/fake_news/na-luku-triumfalnym-zainstalowano-tecze-to-animacja-3d/ (dostęp 6.10.2024)
- Nauka potwierdza, że homoseksualność to choroba? Fałsz!*, Demagog.org.pl 2022, <https://www.thisisliveart.co.uk/opportunities/diy-11-2014-nicola-canavan-raising-the-skirt/> (dostęp 6.10.2024)
- Nie ma dowodów na związki orientacji homoseksualnej z pedofilią*, Demagog.org.pl 2021, https://demagog.org.pl/fake_news/osoby-homoseksualne-nie-odpowiadaja-za-polowe-przypadkow-pedofilii/ (dostęp 6.10.2024)
- Nie, biskup Paweł Cieślak nie powiedział, że koronawirus to kara za homoseksualizm i pedofilię*, Demagog.org.pl 2020, https://demagog.org.pl/fake_news/nie-biskup-pawel-cieslik-nie-powiedzial-ze-koronawirus-to-kara-za-homoseksualizm-i-pedofilie/ (dostęp 6.10.2024)
- Nie, Rafał Trzaskowski nie zamówił 666 ławek w kolorach LGBT*, Demagog.org.pl 2020, https://demagog.org.pl/fake_news/nie-rafal-trzaskowski-nie-zamowil-666-lawek-w-kolorach-lgbt/, (dostęp 6.10.2024)
- Pandemia homoseksualizmu? Dezinformacja i dyskryminacja*, Demagog.org.pl 2023, https://demagog.org.pl/fake_news/pandemia-homoseksualizmu-dezinformacja-i-dyskryminacja/ (dostęp 6.10.2024)
- Rainbow Map* (2024), ILGA Europe, <https://rainbowmap.ilga-europe.org/> (dostęp 5.10.2024)
- Raport Zespołu ds. Dezinformacji* (2025), Komisja do spraw badania wpływów rosyjskich i białoruskich na bezpieczeństwo wewnętrzne i interesy Rzeczypospolitej Polskiej w latach 2004–2024, <https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/raport-zespolu-ds-dezinformacji-komisji-ds-badania-wplywow-rosyjskich-i-bialoruskich> (dostęp 19.01.2025)
- Stanowisko Konferencji Episkopatu Polski w kwestii LGBT+*, eKAI 2020, <https://www.ekai.pl/dokumenty/stanowisko-konferencji-episkopatu-polski-w-kwestii-lgbt-dokument/> (dostęp 6.10.2024)
- Stanowisko Polskiego Towarzystwa Seksuologicznego na temat zdrowia osób o orientacji homoseksualnej*, PTS, <https://pts-seksuologia.pl/sites/strona/59/stanowiskopts-na-temat-zdrowia-osob-o-orientacji-homoseksualnej> (dostęp 6.10.2024)
- W imię szatana – „666” – tyle ławek w barwach LGBT zamówił Trzaskowski*, Fronda.pl, <https://www.frona.pl/a/w-imie-szatana-666-tyle-lawek-w-barwach-lgbt-zamowil-trzaskowski,145480.html>, (dostęp 6.10.2024)
- W Rosji zakazano „ruchu społecznego LGBT”. Sąd Najwyższy uznał go za „organizację ekstremistyczną”*, PAP, <https://www.pap.pl/aktualnosci/w-rosji-zakazano-ruchu-spoecznego-lgbt-sad-najwyzszy-uznal-go-za-organizacje> (dostęp 19.01.2025)

Dr hab., prof. UAM Klaudiusz Świącicki, Wydział Historii, Uniwersytet im Adama Mickiewicza w Poznaniu (klaudiusz.swiecicki@amu.edu.pl)

Mgr Michał Kłos, historyk, Demagog.org.pl (miclo1@st.amu.edu.pl)

Słowa kluczowe: *fake news*, LGBTQIA+, dezinformacja, *fact-checking*, Demagog.org.pl

Keywords: *fake news*, LGBTQIA+, disinformation, *fact-checking*, Demagog.org.pl

ABSTRACT

The issue of spreading false information about the LGBTQIA+ community in Polish politics and, more generally, in public discourse is discussed. In terms of chronology, it spans the years 2014-2024. A majority of this period corresponds to the populist administration's years in power, when misleading information about the specified social group was used with particularly intensity. But the conservatives are not the only ones of whom this can be said. Similar themes were also employed by other ideological groups in their political strategy, particularly during elections.

The aim of the article is to analyze fake news as a form of disinformation that is used to conduct ideological, worldview, and political debates. Accordingly, the following research hypotheses were proposed: LGBTQIA+ people are a significant, appealing part of the electoral process, but they are seen as a threat to cultural and worldview identity by the Polish society (H1); Politicians use fake news about the LGBTQIA+ community to integrate the electoral base and the societal ideological and worldview attitudes (H2); The result of using fake news in political competition is that LGBTQIA+ people feel threatened to a high degree (H3).

The area of research is the Internet environment. The analysis included fake news posted on the Polish fact-checking platform Demagog.org.pl. Research conducted by the authors of this article supported the hypotheses.

NASZE WYDAWNICTWA

INSTYTUT ZACHODNI
ul. Mostowa 27, 61-854 Poznań
tel. +61 852 28 54
fax +61 852 49 05
e-mail: wydawnictwo@iz.poznan.pl

Nazista – architekt – fotograf **Fotografie z kolekcji Alfreda Mensebacha**

Artur Michalak, Bogumił Rudawski (oprac.)

seria: Documenta Occupationis t. XIX

Poznań 2024, 139 ss.

Format: album 23x24 cm

Oprawa: twarda

Alfred Mensebach znany jest przede wszystkim jako autor zdjęć dokumentujących burzenie Warszawy podczas Powstania Warszawskiego. Będąc członkiem *Technische Nothilfe*, brał on udział w niszczeniu polskiej stolicy. Od 1943 r. do końca wojny Niemiec mieszkał w Lesznie w ówczesnym Kraju Warty, gdzie prowadził własną pracownię architektoniczną. Jako „dyplomowany architekt” przygotowywał plany nazistowskiej przebudowy Krotoszyna oraz opracował projekt kompleksu szkół zawodowych w Soczewce. Jako amator fotografii często fotografował swoją działalność i miejsca, w których mieszkał, a zdjęcia te, opracowywane na specjalnych kartach dokumentacyjnych, stały się podstawą obszernej kolekcji fotograficznej.

Życiowe losy oraz niszczyielska, architektoniczna i fotograficzna działalność Mensebacha opisane zostały we wprowadzeniu do książki. Ponadto autorzy usystematyzowali w pięciu rozdziałach oraz aneksie fotograficzną spuściznę Mensebacha, dokonując wyboru ponad 100 fotografii do tomu. Oprócz wyjątkowo cennych zdjęć z niszczenia Warszawy w 1944 r. znajdują się tam fotografie oraz karty dokumentujące prezentację makiet architektonicznych projektu kompleksu w Soczewce oraz nazistowskie uroczystości w Kraju Warty, w tym otwarcie ośrodka *Hitlerjugend* w Mikstacie i zaprzysiężenie *Volkssturmu* w Lesznie.